COMMISSIE ONDERWIJS · VLAAMS PARLEMENT

Nauwere aansluiting van het onderwijs op de arbeidsmarkt

Conceptnota voor nieuwe regelgeving van Stephanie D'Hose en Tom Ongena

Stuk 868 (2025-2026) – Nr. 1

Elk talent verdient een plek om te groeien

Veel jongeren leren het best met hun handen, maar botsen op een schoolcultuur die nog te theoretisch is.

Het beleid rekent op het onderwijs voor de meest duurzame instroom op de arbeidsmarkt. Toch lukt dat vandaag onvoldoende, hoewel jongeren opnieuw vaker voor een beroepsopleiding kiezen.

Het probleem is niet kwantitatief, maar kwalitatief: jongeren kiezen te vaak opleidingen waar de arbeidsmarkt niet om vraagt.

220+

beroepen officieel erkend als knelpuntberoep (februari 2026)

5

van de top tien knelpuntberoepen zijn technische functies in industrie of bouw

Het aso is niet langer de norm

>60%

van de leerlingen in de tweede en derde graad volgt tso of bso

37%

marktaandeel van het aso

Nog te vaak een aso-blik

Er wordt naar onderwijs gekeken alsof het algemeen secundair onderwijs de maatstaf der dingen is.

Een verklaring

Stakeholders in het onderwijs hebben vaak zelf een aso-achtergrond.

Het gevolg

Tso en bso krijgen te vaak niet de aandacht die ze verdienen.

Meer jongeren kiezen een beroepsopleiding

Groei in tso en bso

De laatste jaren stijgt het aantal leerlingen in tso- en bso-opleidingen.

Wachtlijsten

In sommige regio's en scholen leidt dat tot wachtlijsten en capaciteitsproblemen, die de capaciteitsmonitor scherper in beeld brengt.

Internationale trend

Ook elders kiezen meer leerlingen een beroepsopleiding, omdat die meer zekerheid biedt op de arbeidsmarkt.

AI zal lassers, elektriciens of loodgieters niet zo snel vervangen, in tegenstelling tot heel wat witteboordenbanen.

De wereld ligt open voor technisch geschoolden.

Opleidingen die niet naar werk leiden

Keuze zonder alternatief

Jongeren belanden soms in een opleiding waar de arbeidsmarkt niet om vraagt.

Opleiding met arbeidsmarktfinaliteit

De opleiding zou rechtstreeks naar een job moeten leiden.

Uitstroom naar VDAB

Bepaalde opleidingen leiden eerder naar VDAB dan naar de arbeidsmarkt.

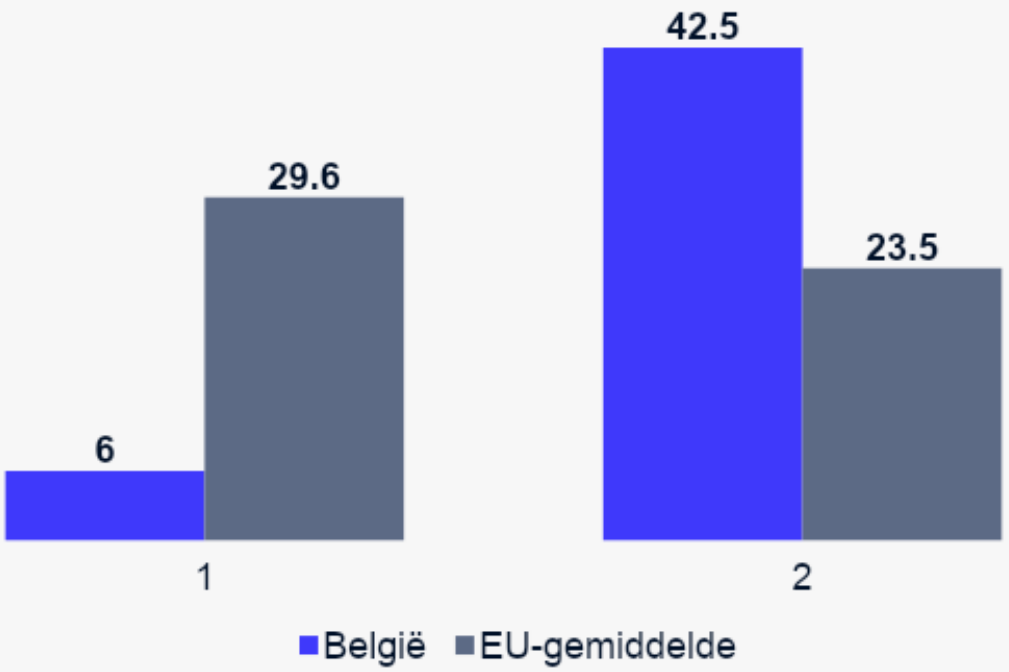
Een onvolledig beeld

De schoolverlatersstudie van VDAB kijkt alleen naar wie de opleiding voltooit. Veel leerlingen ronden de opleiding niet eens af.

Financiering volgt instroom

Scholen worden gefinancierd op basis van het aantal leerlingen, niet op basis van de uitstroom naar de arbeidsmarkt.

Werkplekleren raakt niet ingeburgerd

Bron: CEDEFOP, zoals opgenomen in de conceptnota

6.000 leerlingen volgen vandaag duaal leren

30.000 potentieel op basis van erkende werkplekken

>60% drop-out in het vroegere stelsel van leren en werken

Vlaanderen, land van micro-ondernemingen

96% van de Belgische ondernemingen heeft minder dan tien werknemers

85% van de Vlaamse kmo's is een eenmanszaak

Duitsland staat sterk in duaal leren, maar daar dragen vooral grote bedrijven het systeem. Het Vlaamse economische weefsel is kleinschalig.

Onevenredige administratie

Veel kleine bedrijven willen instappen in duaal leren, maar de administratieve lasten wegen voor hen onevenredig zwaar.

Te klein voor het hele traject

Sommige ondernemingen kunnen niet alle onderdelen van een opleiding zelf aanbieden, gewoon omdat ze te klein zijn.

Minder regels voor duaal leren

VANDAAG: DRIE LAGEN REGELGEVING

Beleidsdomein Werk

Deelt de bevoegdheid over duaal leren met Onderwijs

Beleidsdomein Onderwijs

Legaliteitsbeginsel: elk detail moet decretaal worden geregeld

Federale regelgeving

Leerlingen in een alternerende opleiding vallen onder de sociale zekerheid

Ons voorstel

- Flexibeler organiseren, aangepast aan het Vlaamse ondernemingslandschap
- Meer flexibiliteit voor de uren op de werkvloer en de administratieve verplichtingen
- Gemoduleerde vergoeding: lager bij de start, hoger zodra de leerling productiever is
- Regelgeving exclusief bij Werk, zoals in Frankrijk en Portugal

Kinderen vroeg warm maken voor techniek

Kinderen kiezen zelden voor iets wat ze (nog) niet kennen.

De E van STEM: engineering

- Via proefopstellingen leren jongeren problemen oplossen
- Het bedrijfsleven wordt tastbaar in de klas
- Scholen die erop inzetten, zien een hogere doorstroom naar het technisch onderwijs

Echte STEM-leerkrachten

- Vroeg contact met STEM en praktijkgericht onderwijs
- Leerkrachten in het basisonderwijs opleiden om die vakken te geven
- Werk maken van echte STEM-leerkrachten in het basisonderwijs

Een eerste graad zonder A- en B-stroom

Vandaag: de B-stroom als vangnet

- Jongeren die eigenlijk in het buitengewoon onderwijs thuishoren
- OKAN-jongeren (anderstalige nieuwkomers)
- Kinderen zonder diploma basisonderwijs

De naam alleen al stigmatiseert, alsof er A- en B-leerlingen zijn.

1. **Schrap de termen A- en B-stroom**
   Een eerste graad zonder stigmatiserende labels.
2. **Theoretisch of praktisch**
   Kies een theoretische of een praktische eerste graad; schakelen blijft mogelijk, desnoods met een extra jaar.
3. **Proeven van het bedrijfsleven**
   Vanaf 14 jaar een halve dag per maand in een bedrijf of opleidingscentrum, eventueel vergoed.
4. **Bewuster kiezen**
   Bij de overgang naar de tweede graad sneller kiezen voor een arbeidsmarktgerichte opleiding.

Duaal leren als norm

De regel

- Arbeidsmarktgerichte opleidingen in de regel duaal
- Niet-duaal wordt de uitzondering
- Zevende jaren alleen duaal
- Substantieel meer gekleurde middelen voor leerlingbegeleiding

Wat het oplevert

- Een antwoord op het financiële vraagstuk van scholen
- Een oplossing voor het tekort aan vakleerkrachten, zelf een knelpuntberoep
- Meer kritische massa om duale opleidingen te organiseren

Naast vakkennis leren jongeren op de werkvloer:

- Op tijd komen
- Afspraken maken
- Samenwerken
- Openstaan voor feedback
- Omgaan met klanten

Minder, maar sterkere studierichtingen

>200

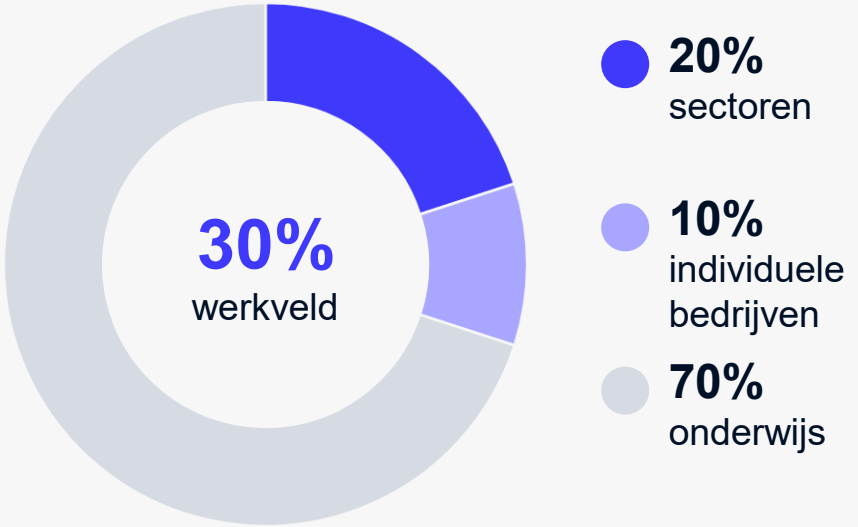
studierichtingen in het secundair onderwijs

1 op 5

afgestudeerden grafische communicatie en media zit na een jaar nog zonder job

- Een grote rationalisatieoefening, voor meer transparantie voor leerlingen en ouders
- Toetssteen: sluit de opleiding aan op wat de arbeidsmarkt nodig heeft?
- Generalistischer opleiden met een brede technische bagage; specialisatie bij bedrijven en sectoren

Beroepskwalificaties: een derde ingevuld door het werkveld

Een tweede kans via de leerjob

VANDAAG

18

Leerjob pas vanaf 18 jaar, en pas na twee jaar afwezigheid op school

VOORSTEL

16

Leerjob vanaf 16 jaar, zonder voorwaarde van langdurige afwezigheid

Niet elke jongere bloeit op school

Vaak door minder fijne schoolervaringen of persoonlijke en familiale uitdagingen.

Een reëel risico

Drugscommissaris Ine Van Wymersch wees erop dat sommigen in de verleiding komen om in het drugsmilieu te stappen.

Groeien door te doen

De leerjob laat jongeren al doende groeien en geeft perspectief, motivatie en succeservaringen.

Maatwerk met CDO's en volwassenenonderwijs

School

Behoudt de regie en volgt elk traject nauwgezet op

Opleidingshubs

Werkplekcomponent voor wie geen werkplek vindt of bij kleine bedrijven

Traject op maat
vanuit de talenten van de jongere

Centra voor deeltijds onderwijs (CDO)

Hun knowhow wordt maximaal aangewend

Volwassenenonderwijs

Ook deze knowhow wordt maximaal aangewend

Streefdoel blijft OK3. Lukt dat niet, dan is een beroepskwalificatie een sterk en waarderend einddoel.

OPLOSSINGEN · PUNT 3.7

Een staten-generaal voor het beroepsonderwijs

Onderwijs en bedrijfswereld trekken vandaag te vaak van twee kanten aan hetzelfde koord.

Onderwijs

Tekent mee de lijnen uit voor het beroepsonderwijs

Bedrijfswereld

Brengt de noden van de arbeidsmarkt aan tafel

Lokale besturen

Spil van het lokale netwerk en brug tussen de partners

Elk talent verdient een plek waar het kan groeien.

Stephanie D'Hose · Tom Ongena